

Fylkesmannen i Hedmark

Miljøvern avdelingen
Postboks 4034, 2306 Hamar

Vår dato	Vår referanse
26.03.2015	2015/1357
Arkiv nr.	Deres referanse
461.2	

Saksbehandler, innvalgstelefon
Steinar Østlie, 62 55 11 77

Inspeksjonsrapport

2015.021.I.FMHE

Hias IKS,
Postboks 4065,
2306 Hamar

Inspeksjon ved Hias renseanlegg

Dato for inspeksjonen: 12.03.2015
Rapportnummer: 2015.021.I.FMHE
Saksnr.: 2015/1357

Kontaktpersoner ved kontrollen:

Fra virksomheten:
Mai Riise, vann- og avløpssjef
Terje Wikstrøm, plansjef
Roy Rindal, formann drift VA
Torbjørn Netteland, driftsleder
Elisabeth Kirkeby, kvalitetssjef

Fra Fylkesmannen i Hedmark:
Marte Hveem Igeltjørn, overing.
Steinar Østlie, senioringeniør

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjon ved Hias renseanlegg, 12.03.2015:

Fylkesmannen avdekket 0 avvik og 1 anmerkning:

- Målte tilførsler av organisk stoff har en betydelig usikkerhet

Selskapet må sende en skriftlig bekreftelse innen **01.07.2015** med virksomhetens vurdering av anmerkningen. Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Med hilsen

Jørn Georg Berg e.f.
miljøverndirektør

Steinar Østlie
senioringeniør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

1. Informasjon om virksomheten

Organisasjonsnr : 973 355 015	Eies av: 947 293 265
Besøksadresse: Hias renseanlegg, Sandvika	Telefon: 62 54 37 00
Bransjenr. (NACE-kode): 38.210	E-post: post@hias.no

Kontrollert anlegg

Navn: Hias renseanlegg	Anleggsnr: 0403.0075.01
Kommune: 0417 Stange	Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing
Fylke: Hedmark	Risikoklasse: 1
Tillatelse gitt: 05.01.2007	Tillatelse sist oppdatert: -

2. Inspeksjonens omfang

Inspeksjonen er en del av landsdekkende kontrollaksjon avløp 2014/2015, men inngår også i Fylkesmannens ordinære tilsynsplan med løpende tilsyn med avløpsanleggene. Bakgrunnen for kontrollaksjonen er bl.a. at Miljødirektoratet ønsker å skaffe oversikt over etterlevelse av rensekrav og øvrig oppfølging og status for sentrale temaer og krav i bransjen, samt se utviklingen fra tilsvarende kontrollaksjoner i 2008 og 2010.

Formålet med inspeksjonen var å vurdere om virksomheten etterlever regelverk som omfatter virksomhetens risiko for å forurense det ytre miljø, samt rutiner for håndtering av avfall og kjemikalier. Videre er det undersøkt om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen har blant annet undersøkt:

- Hovedplaner/saneringsplaner
- Strategiske mål og funksjonsmål for avløpssystemene (ambisjonsnivå)
- Klimatilpasning
- Overløp
- Ledningsnett
- Framdrift/status for akkreditert prøvetaking
- Etterlevelse av utslipps- og rensekrav for 2014
- Driftsstabilitet i avløpsanlegget i 2014
- Miljørisikovurdering av avløpsanlegget
- Avviksbehandling

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Fylkesmannen avdekket ingen avvik, men det er påpekt 1 anmerkning innen de områdene som ble kontrollert. Virksomheten bes om å gjøre en vurdering av anmerkningen og aktuelle tiltak knyttet til denne. Vi ber om en skriftlig redegjørelse av vurderingene og eventuelle tiltak innen **01.07.2015**.

Klageadgang

Pålegget om er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 7. Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter at rapporten er mottatt. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Fylkesmannen i Hedmark.

4. Gebyr for inspeksjonen

Virksomheten er ved denne inspeksjonen plassert i gebyrsats 1 (jf. Fylkesmannens varselbrev datert 17.02.2015). Dette betyr at dere skal betale *kr.* 21 100 i gebyr for den gjennomførte inspeksjonen. Gebyrsats følger av virksomhetens plassering i risikoklasse, jf. forurensningsforskriften § 39-6. Faktura med innbetalingsblankett vil bli oversendt fra Miljødirektoratet.

Fylkesmannen viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen.

5. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Fylkesmannens postjournal og på www.norskeutslipp.no (jf. offentleglova).

6. Avvik

Det ble ikke avdekket avvik under inspeksjonen.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1

Målte tilførsler av organisk stoff har en betydelig usikkerhet

Kommentarer:

I henhold til forurensningsforskriften § 14-11 skal avløpsanlegg større enn 10 000 pe ta minst 24 årlige prøver. Samtidig er det et krav at prøvene skal være representative for avløpsvannets sammensetning.

For organisk stoff (BOF₅ og KOF) skal det tas døgnprøver. I tillegg tar Hias ukeblandprøver av innløpsprøver for egen nytte. Tilførselen til renseanlegget varierer mye over uka grunnet betydelige påslipp fra næringsmiddelindustri uten produksjon i helgene. Uttak av 24 døgnblandprøver på tilførsler kan være lite for å fange opp disse variasjonene og gi et representativt bilde av samlet tilførsel. Hias opplyser avvik mellom målt tilførsel basert på døgnblandprøver og ukeblandprøver kan være opp til 17 %.

Det bør vurderes om dagens rutine for prøveuttak er tilstrekkelig representativ, og eventuelt utrede løsninger for prøveuttak som kan gi bedre representativitet for innløpsmålingene.

8. Andre forhold

Strategimål

Det er satt KPI for:

- miljøavvik
- miljøgifter ut av kretsløpet
- andel overløp

Forebyggende vedlikehold

Måltall for etterslep på ikke-gjennomførte oppdrag etter redusert fra 50 i 2013, 30 i 2014 og 0 i 2015. Oppnådd resultat er i samsvar med målsettingen.

Hovedplan/saneringsplan

Alle mål og tiltak i eksisterende planer er overført til felles kommunedelplan 2014-23 (2015).

Planen har målsettinger som strekker seg fram til 2030 og 2050.

Tiltakene gjennomføres i hovedsak i samsvar med handlingsplan, men enkelte tiltak kan ta mer tid enn forutsatt.

Økonomiplan vedtas årlig.

Ledningsnett

Utførte ledningstiltak oppdateres fortløpende i Geminim VA. Noen unøyaktige posisjoner kan forekomme. Historiske feil kan ikke utelukkes, men selskapet anser at ledningskartet i stor grad er korrekt og ajour. Pumpestasjonene er viktigste drifts-/tilsynselement på nettet. Alle overløp er utstyrt med alarmvarsling.

Hias har få driftstekniske problemer på sin del av ledningsnettet. Det tilføres noe fett og en del filler fra Brumunddal.

I felles kommedelplan VA foreslås at Hias overtar driftsansvar for ledningsnettet fram til Rudshøgda og kommunesentrene Løten og Stange.

Effekt av gjennomførte saneringstiltak

Effekten av saneringstiltakene er merkbare på enkeltstrekninger med mye innlekking og i soner hvor det er foretatt omfattende tiltak. Som helhet ligger effekten over et fåtall år innenfor variasjonene i nedbørmengder og grunnvannsnivå. Kommunene registrerer mindre overløpsdrift ved nedbør der tiltak er utført, men mengden som videreføres til Hias er foreløpig mindre redusert.

Hveberg PS har vært sterkt påvirket av høy vannstand i Flakstadelva. Tiltak er delvis gjennomført av berørte kommuner.

Klimatilpasning

ROS-analyse er gjennomført. Prognoser over framtidige tilførsler framgår av felles kommunedelplan VA. Viktigste oppfølgingstiltak for Hias:

- Oppfølging av kommunene
- Korrekt/tilstrekkelig dimensjonering av egne anlegg
- Sonevise målinger og utredninger for å avdekke status og tiltaksbehov

Sommeren 2014 ble anleggene episodisk påvirket og satt ut av drift som følge av kraftig tordenvær.

Drift av renseanlegget

Oppfølging av akkreditert prøvetaking fungerer i hovedsak greit. Det oppleves fortsatt at prosedyrene er relativt ressurskrevende. Driften kan bli noe sårbar ved sykdom.

Kum 5 inngår ikke som overløp beregnet for å avlaste renseanlegget. Avlastning kan foretas etter innløpsrist. Driftsoverløp er foran biotrinnet, hvor avlastning skjer ved tilførsler større enn 800 l/s. Eventuelt overløp inngår i beregninger av utslipp og renseeffekt.

Følgende driftsmålinger foretas i renseanlegget. Kvalitetsmål i utløpsvann er angitt i parentes:

- pH: online (mål: < 6,9)
- Turbiditet: online, (mål < 3 FNU)
- Siktedyp: (mål: > 120 cm)
- Ortho-P: (mål: 0,07)

Målene evalueres årlig.

Renseanlegget har høy organisk belastning i forhold til kapasiteten, men oppnår likevel gode og stabile renseresultater. Variasjoner i tilførsel og belastning er knyttet til primært følgende forhold:

- Organisk belastning fra tilknyttet industri, spesielt Nortura Rudshøgda og Norsk Protein. I forbindelse med utvidet produksjon ved Nortura vil det bli sett på muligheter for bedre utjamning og behandling av konsentrerte delstrømmer.
- Påslipp av septik: På årsbasis utgjør påslippet av septik 7,2 % av fosfortilførselen og 12,9 % av KOF-tilførselen. Tilførsel av septik foretas sesongbetont, med stor aktivitet vår og høst.
- Vannmengde: Ved snøsmelting og kraftig nedbør er innlekkingen på kommunalt nett stor. Tilførselen til renseanlegget kan øke til det firedobbelte av tørrværsavrenningen.

Det har pågått utredning gjennom mange år for å kartlegge påslippsbidragene fra ulike kilder og soner, og for å bedre oversikten over massebalansen på nettet. Selskapet har nå en relativt god korrelasjon mellom kildepåslipp og tilførsler til renseanlegget. Arbeidet med sonevise målinger og sammenstillinger av måledata skal videreutvikles.

Biologisk fosforfjerning

Pilotprosjektet er nå avsluttet. Det er videre planlagt pilot fullskalaprojekt i én linje. Forsøkskjøring foretas i 2016. Konklusjon forventes å bli tatt mot slutten av 2016.

Risikovurderinger

Tematiske ROS-analyser og –vurderinger er gjennomført. Disse blir gjennomgått og evaluert årlig. I overordnet ROS-analyse er det ikke spesifisert på anleggsnivå (f.eks. pumpestasjoner). Det er imidlertid gjort i hovedplan for transportsystemet. Helt spesielle forhold ved ett anlegg kan likevel bli tatt inn i overordnet sammenstilling. Hovedplan for transportsystemet er ikke spesifisert på komponentnivå innenfor hvert enkelt anlegg. Det er heller ikke spesifisert på anleggsnivå når det gjelder kummer. Men alle kummer skal inn med eget maskinkort i vedlikeholdsprogrammet i løpet av 2015/-16. Detaljeringsgraden økes gradvis i analysene. Detaljeringsgraden skal også økes for ledninger i Gemini.

Avviksbehandling

Selskapet arbeider målbevisst for å øke bevisstheten og bedre rutinene ved rapportering og behandling av avvik. Det ble rapportert 2-3 ganger flere avvik i 2014 sammenlignet med 2013. Det er også arbeidet med å øke forståelsen for å rapportere nesten-uhell. Selskapet har erfart at begrepsbruken er viktig her. Begreper som «uønsket hendelse» og «farlige situasjoner» forstås bedre og er enklere å innarbeide enn «nesten-uhell». Dette er tema både ved interne revisjoner og månedlige driftsmøter.